

GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏRİN ABBAS ZAMANOV HAQQINDA SÖYLƏDİKLƏRİ

Böyük alim, Azərbaycan elminin, ədəbiyyatının, mədəniyyətinin inkişafında öz fədakar əməyi ilə əvəzsiz rol oynamış Abbas Zamanovun xidmətləri unudulmazdır.

Azərbaycan ədəbiyyatının bir çox ölkələrdə tanınması və təbliğ olunması Abbas Zamanovun adı ilə bağlıdır.

Şübhə yoxdur ki, Abbas Zamanovun yaratdığı əsərlərdən milli mədəniyyətimiz gələcəkdə də bəhrələnəcəkdir.

**Heydər Əliyev,
Ümummilli Lider**

Azərbaycanda peşəsindən, hansı sahədə çalışmasından asılı olmayaraq el-oba hörməti qazanmış nüfuzlu adamlara "müəllim" deyə müraciət etmək bir adət olduğu məlumdur. Əgər Abbas Zamanov başqa sahədə çalışsaydı belə, yenə onun adının qarşısında "müəllim" kəlməsi işlənərdi. Çünki o, bütün varlığı ilə mənsub olduğu xalqa tə-mənnasız xidmət göstərən bir ziyalı, bir neçə nəslin unudulmaz ustad müəllimi olmuşdur. Ancaq bununla yanaşı, Abbas Zamanov bir müəllim kimi orta məktəbdə də dərs deyib, ali məktəblərdə də. Və həmişə zəngin ədəbiyyatımızı və mədəniyyətimizi ürəklə təbliğ edib. Uzun illər Azərbaycan Dövlət Universitetində baş müəllim, dosent, professor, kafedra müdiri vəzifələrində çalışmışdır. Hazırda elm və ali təhsil cəbhəsində fəaliyyət göstərən bir çox alimlərimiz ondan əsl müəllimlik, böyük vətəndaşlıq və alimlik dərsləri alıb.

**İsa Həbibbəyli,
akademik**

Abbas Zamanov bütün şüurlu həyatını, istedad və bacarığını Azərbaycan ədəbiyyatının, ədəbi əlaqələrimizin tədqiqinə, nəşrinə və təbliğinə həsr etmiş görkəmli alim, tədqiqatçılarımızın böyük bir nəslinin yetişməsində müstəsna əməyi olan yorulmaz müəllim, xalqının taleyüklü problemləri yolunda canfəşanlıq nümunəsi göstərən möhkəm iradəli, qeyrətli Azərbaycan vətəndaşı idi. Halal şöhrəti vətənimizdən xeyli uzaqlarda yayılmış Abbas müəllimi yalnız yaxın qonşularımız İranda və Türkiyədə deyil, Avropa və Asiyanın bizdən uzaq ölkələrində də ədəbi-elmi dairələr, görkəmli alim, ədib və jurnalistlər on illər boyu Azərbaycan ədəbi-elmi fikrinin mötəbər bilicisi və təmsilçisi kimi tanımış, uyarlı problemlərlə bağlı onunla müntəzəm olaraq yazışmış, məsləhətləşmiş, ona inanmışlar. O, mənim bildiyimə görə, yeganə Azərbaycan alimi idi ki, uzaq-yaxın ölkələrdən aldığı məktub və teleqramların üstündə poçt şöbəsi, küçə adı, ev və mənzil nömrəsi əvəzinə cəmi üç kəlmə söz olardı: "Bakı, Abbas Zamanov".

**Bəkir Nəbiyev,
akademik**

Xalqa xidmət etməkdən usanmayan bu böyük insan öz maaşı hesabına kitablar alıb iraqılı soydaşlarımıza göndərməklə, ədəbiyyatımızı tanımaq və təbliğ etməklə bərabər, Bağdadda çıxan "Qardaşlıq" dərgisində və "Yurd" qəzetində məqalələr yazmaqla xalqımızın görkəmli şəxsiyyətlərini tanımaq kimi şərəfli missiyanı da yerinə yetirirdi.

Abbas müəllimin M.P.Vaqifə, M.Ə.Sabirə, N.Nərimanova, C.Məmmədquluzadəyə, M.S.Ordubadiyə, M.İbrahimova, M.A.Dadaşzadəyə həsr etdiyi məqalələrinin İraqda çap olunması çox mətləblərdən xəbər verirdi.

Abbas müəllim təmənnəsiz xidməti ilə Türkiyə, İran və İraqda milyonların məhəbbətini qazanmışdı.

Qəzənfər Paşayev,
professor

Abbas müəllim bir tədqiqatçı alim kimi klassik Azərbaycan ədəbiyyatını, xüsusən Cəlil Məmmədquluzadə və Mirzə Ələkbər Sabirin adı ilə bağlı olan "Molla Nəsrəddin" və molla-nəsrəddinçilər dövrünü araşdırırdı, öyrənir və öyrədirdi, mətnşünas bir alim kimi xalqın mənəvi sərvətini yenidən xalqın özünə təqdim edirdi, Cəlil Məmmədquluzadə ilə Sabirdən başqa, M.P.Vaqifin, N.Nərimanovun, S.S.Axundovun, Ə.Haqqverdiyevin, S.M.Qənizadənin, Hambalın, S.Hüseynin də, başqalarının da əsərlərinin nəşrində yaxından iştirak edir, böyük Mirzə Cəlilin həyat yoldaşı Həmidə xanımın çox qiymətli xatirələrini, müasirlərinin Sabir haqqındakı xatirə və məqalələrini nəşrə hazırlayır, tənqidçi və teatrşünas kimi müasir ədəbiyyatımızın və teatr sənətimizin problemlərindən, yaradıcılıq nailiyyətlərindən, çatışmazlıqlarından yazır, eyni zamanda, həmin gənclik ehtirası ilə ədəbiyyatımızı, sənətimizi təbliğ edir, Q.Zakirin, S.Ə.Şirvaninin, Cəlil Məmmədquluzadənin kitablarını rusdilli oxuculara təqdim edir, klassik ədəbiyyatımızın nümunələrini ərəb əlifbası ilə nəşr etdirir (Abbas müəllim deyirdi: " - Cənubda da oxuya bilsinlər!"), yalnız Türkiyədə yox, Yaxın Şərq ölkələrindən tutmuş İspaniya, o zamankı AFR, Fransa, İngiltərə də daxil olmaqla ABŞ-adək dünyanın bir çox ölkələrində yaşayan şərqşünas (konkret olaraq, türkşünas, daha konkret isə azərbaycanşünas) alimlərlə, nüfuzlu qələm sahibləri ilə yaradıcılıq əlaqəsi saxlayır, yuxarıda yazdığım kimi, Azərbaycanla bağlı hər hansı məlumatı əldə etmək üçün müxtəlif ünvanlara məktub yazmaqdan, rabitə şöbəsinə gedib-gəlməkdən yorulmur, yeni çıxan bədii kitablarımızdan, eləcə də tariximizlə, dilimizlə bağlı nəşr olunan kitablardan ibarət bağlamaları xarici ölkələrə göndərirdi...

Elçin,
Xalq yazıçısı

Sabirşünaslığın banilərindən hesab olunan Abbas Zamanovun XX əsrin əvvəlindən 90-cı illərə qədərki tarixi dövrün ədəbi şəxsiyyətlərinə, onların vətəndaşlıq nümunəsi olan fəaliyyətlərinə verdiyi dəyərin əsasında onun fitrən seçdiyi bir meyar vardı: vətən və xalq naminə yaşamaq, yaratmaq missiyası.

Səlahəddin Xəlilov,
professor

Mənim xatırladığım Abbas müəllim həmişə axtarışda idi. Xüsusilə xaricdəki Azərbaycan nəşrləri ilə maraqlananlar onun məsləhət və yardımlarına daha çox ehtiyac duyurdular. Yadımdadır, 1991-ci ildə ilk dəfə Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat İnstitutunda Azərbaycan mühacirətinin ədəbi-bədii irsinə dair beynəlxalq konfrans keçirmək istəyəndə vətəndən uzaqda yaranmış söz sənətimizin əksər nümunələri və tanınmış simaları haqqında məlumatları Abbas Zamanovdan aldım. Məlum oldu ki, o, hələ 60-cı illərdən etibarən yasaq və qadağaların bütün xofuna baxmayaraq, mühacir müəlliflərin özləri, yaxud ailə üzvləri ilə əlaqə saxlayır, kitab mübadiləsi edirmiş. O, yüzlərlə ünvana qəzet və kitab göndərdiyi kimi, çoxsaylı mənbələrdən də məktub, məlumat alırdı. Bəzi alimlərimiz və yazıçılarımız hətta özlərinin xaricdə çap olunan əsərləri, yaxud yaradıcılıqları ilə bağlı resenziyalar, rəylər haqqında ilk xəbəri çox vaxt Abbas müəllimdən eşidirdilər.

Vilayət Quliyev,
professor

Abbas Zamanovun şəxsiyyəti bu gün bizim üçün əsl dostluğun simvoludur və əsl dostluğun simvolu olaraq qalacaq.

Kamran Əliyev,
professor

...Abbas müəllimi Universitetdə işlədiyim dövrdən tanıyırdım. O, Azərbaycanın çox dəyərli ziyalılarından biri idi, vaxtilə ermənilərin Naxçıvanla bağlı hiylələrinin qarşısını almaq üçün özünü oda-alova atmış insan idi. Sovet hökumətinin vaxtında o, bu məsələni qaldırmışdı. Məhz onun atdığı addım nəticəsində bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikasında ciddi problemlər yaranmayıb. O, eyni zamanda tanınmış bir alim idi. 1960-cı illərdə ermənilərə qarşı çıxışına görə ona cəza verildilər, onu Kommunist Partiyasının üzvlüyündən və universitetdən çıxartdılar. Amma sonrakı illərdə Abbas Zamanov universitetdə və bütövlükdə Azərbaycanda böyük hörmət sahibi idi. Allah rəhmət eləsin.

Misir Mərdanov,
Əməkdar elm xadimi, professor

Abbas Zamanov sırf ədəbiyyatşünas idi. Onun elmi fəaliyyətini iki istiqamətdə nəzərdən keçirmək olar. Birincisi, M.Ə.Sabirin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı tədqiqatlar (hansı ki, "Sabir və müasirləri" kitabında əks olunub), ikincisi isə Azərbaycan ədəbiyyatının qədim dövründən XX əsr də daxil olmaqla keçilən inkişaf yollarını, ayrı-ayrı ədəbi şəxsiyyətlərin həyat və yaradıcılığını əks etdirən məqalələr, ədəbi portretlər, resenziyalar, məruzələr. Heç şübhəsiz, ona bir ədəbiyyatşünas kimi böyük şöhrət qazandıran əsər "Sabir və müasirləri"dir. Bu əsər onun namizədlik dissertasiyası kimi elmi şuraya təqdim edilmişdi, amma elmi şura bu əsərə görə Abbas Zamanovu birbaşa filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə layiq gördü. Bu, Azərbaycan filologiya elmində birinci hadisə idi.

Vaqif Yusifli,
Əməkdar mədəniyyət işçisi, filologiya elmləri doktoru

Heç bir ədəbiyyat sənin kimi fədakar mücahidsiz ötüşə bilməz. Vay o ədəbiyyatın halına ki, onun Abbas Zamanovu olmasın

Əziz Şərif,
ədəbiyyatşünas

Filologiya elmləri doktoru, professor, əməkdar elm xadimi, Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü, hələ sağlığında adı korifeylər sırasında çəkilən Abbas Zamanov milli ədəbiyyatşünaslığımızın ən fəal və mükəmməl, eləcə də yorulmaz tədqiqatçılarından biri olub. Əslində, Abbas Zamanovu olduğu kimi təqdim etməkdə bir çətinlik də duyulur. Çünki bu bənzərsiz alim məşğul olduğu sahələrdə elə zirvələr fəth edib ki, biz o ucalıqda Abbas Zamanovu tək görürük. Tənqidçi, ədəbiyyatşünas, mətnşünas, tərcüməçi, pedaqoqE bütün bunlarla bərabər, vətənpərvər, qorxmaz, cəsarətli, əsl insan!

Flora Xəlilzadə,
Əməkdar jurnalist

Abbas Zamanov sözün əsl mənasında cəsarətli və qeyrətli alim idi. Abbas Zamanov şəxsiyyətindəki vətəndaş qeyrəti elmi-ədəbi məsələlərə də münasibətində özünü təzahür etdirir. Bu böyük alim Azərbaycan ədəbi fikrinin nümayəndələrini təkcə Azərbaycanda yox, bütün dünya miqyasında tanınması və təbliğ edilməsi məqsədinə xidmət göstərirdi. Abbas Zamanov var-qüvvəsilə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin əsərlərini müxtəlif dillərə tərcümə etdirir, yayılması və təbliği qayğısına qalırdı. Abbas Zamanov Azərbaycan klassik ədəbiyyatı irsini ərəb əlifbası ilə də çap etdirməyə xüsusi üstünlük verirdi ki, özünün dediyi kimi "cənubda da oxuya bilsinlər".

Təbrizdəki Tərbiyə kitabxanasına Abbas müəllimin göndərdiyi kitablar onun vətəndaşlıq qeyrətinin və Cənubi Azərbaycandakı qardaşlarımızın milli ideyalılıqda inkişaf tapmalarına göstərdiyi qayğının nümunəsi idi. Türkiyənin Ərzurum Universitetinin otaqlarından birinin qabağında sərlövhədə "Abbas Zamanov bağış kitablığı" yazılıb. Bu həmin kitablardır ki, Abbas Zamanov sovet ideologiyasının möhkəm qərar tutduğu, tüğyan etdiyi bir zamanda qardaş Türkiyə Respublikasına öz vəsaiti və səyi hesabına kitablar alıb göndərmişdir. Abbas Zamanov həm də elə bir qeyrət sahibi idi ki, xaricdə olan Azərbaycana aid gizli, hətta qadağan olunmuş ədəbi-mədəni nümunələri də tapıb hər necə olursa-olsun Azərbaycana gətirirdi. Abbas Zamanov sovet dövlətinin qatı düşmən elan etdiyi, adını çəkməyə belə icazə vermədiyi böyük fikir adamı Əli bəy Hüseynzadənin oğlu, Parisdə yaşayan gözəl rəssam Səlim Turanı tapmış, onunla münasibət saxlamış və hətta əsərlərinin bir neçəsini Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutuna hədiyyə də etmişdi.

Ramiz Qasimov,
AMEA Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşı,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Abbas bəy Sovet dövründə Azərbaycanın dünyaya açılan pəncərəsi idi. O pəncərədən Türkiyədən, İrandan, İraqdan gələn işıqlar Azərbaycana ümid verir, sovet qaranlığını dağıdırdı.

O, bütün siyasi və ideoloji təzyiqlərə baxmayaraq, bu pəncərəni açıq saxlamaq cəsarətini göstərən böyük millət aşığı, vətənpərvər idi. Mənim də əlimdən tutdu, Azərbaycan ziyalıları ilə tanış etdi və işimi böyük ölçüdə asanlaşdırdı.

Yavuz Akpınar,
professor

Qiymətli ədəbiyyatşünas alim Abbas Zamanovdan mənə ilk kəz söz edən rəhmətlik xocamız Əta Tərzibaşı idi. Əta Tərzibaşı mənə "Azərbaycanda yayımlanan hər kitabı ondan istəyə bilərsiniz. Çox səmimi və çalışqan, Azərbaycan kultürünü və ədəbiyyatını dış dünyaya tanıdan Zamanovun adresini al və hər istədiyini ona yaz, o sənə hər türlü kitab və məqalələr göndərər. Kəndisilə əski hərflərlə yazışa bilərsiniz" - demişdi.

Mən də ona İstanbuldan məktublar və açıqcalar göndərməyə başladım. Türkiyədəki çağdaş ədəbiyyat adamlarını, yazar və romançıları çox iyi təqib edən birisi olduğunu, məndən istədiyi kitablardan anladım. Məndən ardıcıl olaraq Türk ədəbiyyatının təməl kultür və ədəbiyyat kitablarını istəyir və onlar haqqında çalışmaları apardığı anlaşıldı. Daha sonralar anladım ki, o, sadəcə bir yazar deyil, eyni zamanda qəzetəçi, tədqiqatçı, ədəbiyyatçıdır. Filologiya üzrə elmlər doktoru, professordur. O, elm dəryası imiş.

Süphi Saatçı,
araşdırmaçı